

Ouderbetrokkenheid:

factsheet voor
gemeenten

Inhoud

Vooraf en Inleiding	3
Wat is ouderbetrokkenheid?	4
Bouwstenen voor succesvolle ouderbetrokkenheid: inzichten uit onderzoek	5
Gemeenten en ouderbetrokkenheid	7
Inclusieve ouderbetrokkenheid	9
Verder lezen	12
Gebruikte bronnen	13

Vooraf en Inleiding

Gemeenten kunnen zich door deze factsheet laten inspireren om samen met partners uit het onderwijsachterstandenbeleid (nieuwe) ambities voor een inclusief ouderbeleid vast te stellen, op basis van wetenschappelijke kennis.

Belang van ouderbetrokkenheid voor gemeenten

Een hoge ouderbetrokkenheid verbetert sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling bij kinderen. De positieve effecten van ouderbetrokkenheid zijn met name sterk bij kinderen uit gezinnen met minder sociaal, cultureel en financieel kapitaal en/of een lage sociaaleconomische status (Boonk et al., 2018; Musengamana, 2023; Oranga et al., 2023). Voor gemeenten is aandacht voor ouderbetrokkenheid belangrijk omdat het kan bijdragen aan doelstellingen met betrekking tot gelijke kansen, ontwikkeling van kinderen en het tegengaan van onderwijsachterstanden.

Onderwerpen van deze factsheet:

- 1. Wat is ouderbetrokkenheid?** Waarom is het belangrijk?
- 2. Bouwstenen voor succesvolle ouderbetrokkenheid.** Wat is bekend uit onderzoek over werkzame elementen?
- 3. Gemeenten en ouderbetrokkenheid.** Wat verwacht de Inspectie, wat kunnen gemeenten doen?
- 4. Inclusieve ouderbetrokkenheid.** Hoe draag je eraan bij dat alle ouders de kans krijgen hun kind te ondersteunen bij diens ontwikkeling?

Deze factsheet richt zich in de eerste plaats op ouderbeleid in de voor- en vroegschool, maar is ook breder toepasbaar op, en van belang voor, het gehele po en vo.

1

Wat is ouderbetrokkenheid?

Definitie ouderbetrokkenheid

Op basis van verschillende bronnen (o.a. Boonk et al., 2018; Epstein, 2018) stelden we een definitie van ouderbetrokkenheid samen, waarin de samenwerking tussen professionals en ouders¹ centraal staat:

Ouderbetrokkenheid is de actieve samenwerking en goede communicatie tussen ouders, medewerkers van voor- en vroegschoolse voorzieningen, onderwijsinstellingen en andere partijen rondom het kind (bijvoorbeeld wijkteams, jeugdzorg en opvoedondersteuning). Het omvat zowel thuisgerichte betrokkenheid, zoals ontwikkelingsgerichte activiteiten thuis, als (voor) schoolgerichte betrokkenheid en samenwerking, zoals deelname aan (voor)schoolevenementen en activiteiten.

Pedagogisch en educatief partnerschap

Uitgangspunt voor een succesvol beleid voor ouderbetrokkenheid is dat ouders, voor- en vroegschool en onderwijs² als gelijkwaardige partners met elkaar optrekken, met als gemeenschappelijk doel het optimaliseren van de ontwikkeling van het kind. De samenwerking vindt plaats op zowel pedagogisch als educatief gebied.

Pedagogisch partnerschap gaat over de gezamenlijke aanpak van opvoedkundige vraagstukken door ouders en professionals, om daarmee een pedagogisch ondersteunende omgeving te creëren voor het kind. In dit partnerschap delen ouders en professionals kennis en ideeën over wat het beste werkt voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind (Van der Linde et al., 2019).

Educatief partnerschap richt zich specifiek op de samenwerking rondom het leren van het kind. Ouders en professionals werken samen om de leerprestaties en schoolontwikkeling van het kind te ondersteunen. Door een gezamenlijke inspanning kunnen ze elkaar aanvullen in hun aanpak om het kind te motiveren en te helpen (Krijnen et al., 2022; Ilias et al., 2016).

¹ In deze factsheet gebruiken we de term 'ouders' en 'ouderbetrokkenheid'. Hiermee verwijzen we naar ouders en/of primaire verzorgers.

² Met onderwijs bedoelen we (naast vroegschool) het gehele funderend onderwijs. Deze factsheet richt zich in de eerste plaats op ouderbeleid in de voor- en vroegschool, maar is ook breder toepasbaar op, en van belang voor, het gehele po & vo.

2

Bouwstenen voor succesvolle ouderbetrokkenheid: inzichten uit onderzoek

Wat doet ertoe bij ouderbeleid in het kader van het realiseren van gelijke kansen? Onderstaande bevindingen worden steeds opnieuw bevestigd in onderzoek. Bij het (verder) ontwikkelen van gemeentebreed ouderbeleid zijn zij daarom belangrijk. De gemeente heeft op veel van deze factoren geen rechtstreekse invloed, maar kan bijvoorbeeld wel ondersteunen via financiering van initiatieven, agendering bij partners of het belang van ouderbetrokkenheid verwerken in beleidskaders en subsidieregelingen.

Ouderbetrokkenheid manifesteert zich in drie hoofdvormen³:

- 1. Thuisbetrokkenheid:** omvat de ouderlijke ondersteuning in de thuisomgeving en is gericht op het stimuleren van ontwikkeling en leren.
- 2. Ouderparticipatie:** betreft de actieve deelname van ouders aan activiteiten en -evenementen in de ve-locatie en op school.
- 3. Communicatie tussen professionals en ouders:** een goede communicatie tussen ouders en professionals vanuit ve en school bevordert thuisbetrokkenheid en ouderparticipatie.

1. Thuisbetrokkenheid

Wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat thuisbetrokkenheid het belangrijkste aspect is van ouderbetrokkenheid. Deze vorm van betrokkenheid blijkt een doorslaggevende rol te spelen in sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen, ongeacht hun leeftijd (Boonk et al., 2018).

Thuisbetrokkenheid omvat:

- Ontwikkelingsstimulerend gedrag: alle acties en interacties van ouders die de cognitieve, sociale, emotionele en fysieke groei van hun kinderen bevorderen.
- Onderwijsondersteunend gedrag: alle activiteiten en houdingen van ouders die de leerprestaties van hun kinderen positief beïnvloeden.

2. Ouderparticipatie

Actieve participatie van ouders bij activiteiten in de ve-locaties en op school kan de band tussen de ve-locatie/school en ouders versterken.

Ouderparticipatie omvat:

- Georganiseerde activiteiten: Dit zijn geplande evenementen of bijeenkomsten, zoals inloopmomenten en ouderavonden. Een effectieve manier om ouderbetrokkenheid te versterken is het uitnodigen van ouders om deel te nemen aan activiteiten en mee te spelen op de kinderopvang, VE-groep en in de (kleuter)groepen.
- Vrijwilligerswerk: Het verrichten van vrijwilligerswerk door ouders in en om de ve-locaties en op school. Ve-locaties en scholen kunnen diverse vrijwillige ouderactiviteiten organiseren, afgestemd op de wensen en mogelijkheden van ouders. Voorbeelden hiervan zijn het voorlezen aan kinderen of het assisteren bij (creatieve) activiteiten zoals knutselen, poppenkast en spelletjes spelen.

³ De hier beschreven vormen van ouderbetrokkenheid zijn gebaseerd op het model van Epstein (2001), aangevuld met inzichten uit de werken van Hoover-Dempsey en Sandler (2005), Bronfenbrenner (1979), Bourdieu (1986), Mapp en Kuttner (2013), en Halgunseth et al. (2009). Samenvoeging van deze inzichten biedt een veelzijdig perspectief op de diverse aspecten van ouderbetrokkenheid in het onderwijs.

Bouwstenen voor succesvolle ouderbetrokkenheid: inzichten uit onderzoek

Ve-locaties en scholen leggen vaak de nadruk op ouderparticipatie. Hierbij is de neiging om aan deze vorm van betrokkenheid af te leiden of ouders betrokken en bereikbaar zijn. Maar dat ouders niet participeren, betekent niet dat zij niet betrokken zijn bij de ontwikkeling van hun kinderen, of dat zij moeilijk bereikbaar zijn. Zeker gezien onderzoek aan toont dat niet ouderparticipatie, maar juist thuisbetrokkenheid het belangrijkste aspect van ouderbetrokkenheid is (Boonk et al., 2018; Bakker et al., 2013; Van der Vegt, 2021), is het niet 'erg' als ouders niet op ve of school participeren. De opgave ligt er dan in deze ouders op andere manieren te spreken en betrekken bij de ontwikkeling van hun kind.

3. Communicatie tussen professionals en ouders

Een goede communicatie tussen ouders en professionals vanuit ve en school bevordert thuisbetrokkenheid en ouderparticipatie. Effectieve communicatie is maatwerk en sluit aan bij prioriteiten en verwachtingen van ouders, hun communicatievoorkeuren en specifieke behoeften. Dit onderstreept de noodzaak van een inclusieve benadering die de diversiteit onder ouders erkent.

Onderzoek toont aan dat het goed is om een doordacht beleid te hanteren voor het gebruik van thuishalen in het onderwijs. Een volledig verbod op thuishalen blijkt geen positieve resultaten op de prestaties van leerlingen te hebben. Terwijl het toestaan van gebruik van thuishalen door ouders en kinderen (ook tijdens activiteiten en inlopmomenten) een positief effect heeft op ouderbetrokkenheid (Agirdag & De Leersnyder, 2024). Deze bevindingen zijn ook van toepassing op VE.

3

Gemeenten en ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid als instrument om achterstanden te voorkomen of verminderen

Sinds 1 oktober 2010, met de invoering van de Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie, houdt de Inspectie van het Onderwijs toezicht op de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie (ve). Dit toezicht omvat zowel het gemeentelijke beleid als de kwaliteit van voorschoolse educatie (ve) op kinderopvanglocaties. Er zijn geen wettelijke verplichtingen voor het vaststellen van een ouderbeleid: niet voor de gemeenten en niet voor de scholen. Het is wel van belang dat een gemeente en de scholen actieve participatie van ouders van doelgroepkinderen benut als instrument om achterstanden van peuters en leerlingen te voorkomen of te verminderen (GOAB, 2025). De Inspectie van het Onderwijs benadrukt in haar onderzoekskader het belang van ouderbetrokkenheid in voorschoolse educatie. Voorscholen worden geacht om:

- Informatie (over hun kind) uit te wisselen met ouders (en andere partners) om de voorschoolse educatie in een doorgaande lijn te realiseren
- Ouders te zien als partners in de ontwikkeling van hun kinderen, en daarop het ouderbeleid af te stemmen
- Rondom ouderbeleid een doorgaande lijn van voor- naar vroegschool te verzorgen door afstemming met de vroegschoolse partners
- In de kwaliteitszorg objectieve evaluaties over ouderbetrokkenheid op te nemen.

"Op ongeveer de helft van de scholen participeren ouders te weinig in educatieve activiteiten op school. Ook stimuleert de school de ouders te weinig om thuis ontwikkelingsstimulerende activiteiten met hun kind te doen. Op de helft van de scholen ontbreekt het aan specifiek ouderbeleid gericht op de vroegschoolse educatie." (Inspectie van het Onderwijs, 2024.)

Gemeenten kunnen samen met partners ouderbetrokkenheid bevorderen

Gemeenten kunnen samen met partners op verschillende manieren ouderbetrokkenheid bevorderen. Hieronder volgen enkele kernpunten die gemeenten kunnen overwegen om de samenwerking tussen ouders, ve-locaties, onderwijs en andere organisaties te versterken.

Kennisdeling en deskundigheidsbevordering.

De gemeente kan ervoor zorgen dat de deskundigheid van professionals in het omgaan met ouders up-to-date blijft en dat professionals uit verschillende organisaties gelegenheid krijgen om kennis en ervaringen uit te wisselen. Het doel hiervan is het verbeteren van partnerschap tussen professionals en ouders in de dagelijkse praktijk (Iliás et al., 2016). Er zijn bijvoorbeeld gemeenten die jaarlijkse studiedagen of gemeentebrede bijeenkomsten organiseren voor alle partners die te maken hebben met ouders van doelgroepkinderen. Dit kan gaan over een specifieke groep ouders, maar ook een uitwisseling over ouderbetrokkenheid in het algemeen kan zinvol zijn.

Ouders als partners in besluitvorming. Ouders kunnen op verschillende manieren rechtstreeks betrokken worden bij de ontwikkeling van gemeentelijk

Gemeenten en ouderbetrokkenheid

ouderbeleid. Dat kan bijvoorbeeld door het instellen van ouderpanels (divers van samenstelling) maar ook door focusbijeenkomsten met ouders te organiseren of door een vragenlijst uit te zetten onder ouders (Emmelot, 2013).

Gezinsgerichte programma's

Sommige voorschoolse locaties bieden, in aanvulling op het ontwikkelingsprogramma dat zij bieden aan kinderen, zoals Uk en Puk en Piramide, ook ondersteuning aan ouders door middel van gezinsgerichte programma's. Voorbeelden zijn programma's als VVE Thuis, Opstapje of de Voorlees Express. Deze programma's laten ouders zien wat je thuis kunt doen om je kind te ondersteunen de ontwikkeling. Er zijn aanwijzingen uit onderzoek dat een oudercomponent van toegevoegde waarde kan zijn (Blok et al., 2005; Krijnen et al, 2020; Van Steensel et al, 2019, Van der Pluijm, 2020). Een gemeente kan er voor kiezen – gezien het belang van thuisbetrokkenheid- deze (mede) te financieren.

Integrale aanpak. Ouderbeleid is een veelzijdig thema dat raakt aan diverse beleidsterreinen, zoals vve, armoedebestrijding, laaggeletterdheid, gezondheid, zorg en opvoedingsondersteuning. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een sluitend netwerk van voorzieningen, zodat kinderen de opvang, onderwijs, zorg en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Centraal in dit beleid dient ouderbetrokkenheid te staan, gericht op effectieve samenwerking tussen ouders en professionals. Een integraal ouderbeleid heeft als doel deze samenwerking te bevorderen, door vanuit meerdere beleidsdomeinen samen te werken, rekening houdend met de behoeftes van verschillende groepen ouders. De gemeente kan hierin een coördinerende rol spelen.

Doorgaande ouderbetrokkenheid. Er is toenemende aandacht voor ouderbetrokkenheid in een doorgaande lijn: voorschool – po – vo – mbo.

Gemeenten kunnen, samen met de relevante partners, afspraken maken over de overgangen, bijvoorbeeld over de rol van ouders bij de overdracht van voorschool naar school. Zo gebruiken sommige gemeenten een, samen met vve-partners ontwikkeld, overdrachtsformulier en protocollen waarin ook de rol van ouders beschreven staat.

Inzet van brugfunctionarissen. Een school kan brugfunctionarissen inzetten om kansengelijkheid tussen leerlingen te bevorderen. Brugfunctionarissen zijn schakels tussen ouders en school en maken op laagdrempelige wijze contact met ouders. Een brugfunctionaris kan eraan bijdragen dat ouders meer ruimte en tijd ervaren en zich – mede daardoor - competent voelen om hun betrokkenheid bij het leren van hun kind vorm te geven (Kassenberg & Petri, 2013). Scholen konden via de subsidieregeling 'brugfunctionarissen' subsidie aanvragen voor een brugfunctionaris. Niet alle scholen hebben deze subsidie gekregen: wanneer er geen landelijke subsidie is, kan de gemeente besluiten de brugfunctionaris te financieren. Dit gebeurt op verschillende plekken in het land.

Netwerkaanpak. Als een school nauw samenwerkt met de wijk en met relevante ketenpartners (dat wil zeggen organisaties uit onderwijs) zorg en welzijn en de bibliotheeksector, kan dat leiden tot betere schoolprestaties van kinderen met een risico op een onderwijsachterstand. In het buitenland, met name de VS, zijn positieve ervaringen opgedaan in netwerken waarin ook ouders vertegenwoordigd zijn. Zie bijvoorbeeld National Network of Partnership Schools (<http://nnps.jhucos.com>). De gemeente kan hierin de regie voeren, zodat voorschoolse voorzieningen, schoolbesturen po, vo en mbo, bibliotheek, welzijn, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp – al dan niet op wijkniveau – samenwerken en de ouders goed in beeld hebben.

4

Inclusieve ouderbetrokkenheid

Het heeft de voorkeur dat alle ouders actief betrokken worden, ongeacht hun etnische, culturele, sociale of economische achtergrond. We noemen dat inclusieve ouderbetrokkenheid. Dit draagt eraan bij dat alle ouders de kans krijgen hun kind te ondersteunen bij zijn of haar ontwikkeling. Door diversiteit te omarmen en inclusie te bevorderen, kunnen ve-locaties en onderwijs effectiever samenwerken met alle ouders.

“Kinderopvang en onderwijs zouden moeten streven naar een inclusieve cultuur die de mondiale diversiteit weerspiegelt, in plaats van zich te beperken tot incidentele evenementen (voor ouders) of lessen over andere culturen.” (Agirdag, 2022; Epstein, 2018.)

Naast het creëren van een inclusieve omgeving waarin alle ouders zich gehoord, begrepen en gewaardeerd voelen in de ondersteuning van hun kind, is het ook belangrijk om ouderbetrokkenheid op maat te organiseren. Een maatwerkbenadering is een gerichte aanpak die rekening houdt met uiteenlopende kenmerken, omstandigheden, kansen en wensen van diverse oudergroepen. Want ouderlijke overtuigingen (zoals geloof in eigen effectiviteit) persoonlijke ervaringen en kennis van het schoolsysteem, beïnvloeden de mate van thuisbetrokkenheid en schoolparticipatie (Bouwmeester, 2023; Hornby & Blackwell, 2018; Kamal et al., 2023). Vooral ouders van kinderen met een risico op onderwijsachterstanden weten niet altijd wat zij kunnen doen om hun kind te ondersteunen (Hoover-Dempsey & Sandler, 2005).

Alle ouders, ongeacht hun achtergrond, kunnen thuis bijdragen aan het schoolsucces van hun kind (Desforges & Abouchar, 2003). We bespreken hieronder aandachtspunten voor de samenwerking

met verschillende groepen ouders. Dat wil echter niet zeggen dat de beschrijvingen voor alle ouders in die groepen op gaat. Ook binnen deze groepen zijn grote verschillen, dat noemen we superdiversiteit (Severiens, 2014). Door deze diversiteit onder ouders te erkennen en actief mee te nemen in de aanpak, kunnen professionals vertrouwen opbouwen bij ouders en barrières verkleinen. Dit leidt tot effectievere samenwerking en een omgeving waarin elke ouder zich gehoord, begrepen en gewaardeerd voelt in de ondersteuning van zijn of haar kind.

“Alle ouders, ongeacht hun achtergrond, zijn betrokken bij de ontwikkeling van hun kinderen. Het is een mythe dat bepaalde ouders 'moeilijk te bereiken' of ongeïnteresseerd zouden zijn.” (Day, 2013.)

Ouders met een ongunstige sociaaleconomische uitgangspositie: Kinderen van ouders met beperkte financiële, sociale of culturele middelen hebben een nadelige uitgangspositie (Boonk et al., 2018). De communicatie tussen professionals en deze ouders over de ontwikkelingsdoelen van hun kind verloopt vaak minder effectief (Dearing et al., 2024; Dearing et al., 2006). Bovendien hebben ouders in een ongunstige sociaaleconomische positie beperkte mogelijkheden om hun kinderen een rijke ontwikkelomgeving te bieden (zij hebben minder toegang tot externe hulpbronnen). Ouders die te maken hebben met beperkte sociale, culturele en/of financiële middelen hebben behoefte aan zowel financiële ondersteuning als begeleiding. Ve-locaties en scholen kunnen hierin een rol vervullen door een breed scala aan ondersteuningsmogelijkheden aan te bieden. Dit kan variëren van het verstrekken van educatieve materialen tot het bieden van hulp bij taalontwikkeling.

Inclusieve ouderbetrokkenheid

Laaggeletterde en/of laagtaalvaardige ouders:

Voor een goede taalontwikkeling van kinderen is ouderbetrokkenheid van groot belang. Maar wat als ouders zelf moeite hebben met lezen en schrijven of met de Nederlandse taal? Tip is om te focussen op wat deze ouders wél kunnen. Ouderbetrokkenheid omvat namelijk meer dan alleen voorlezen of helpen met huiswerk, maar bestaat ook uit liefde, ondersteuning, interesse en zorg (Bakker et al., 2013; Van der Vegt, 2021). Deze elementen zijn steunende bouwstenen voor een sterke relatie tussen ouders en hun kinderen, en tussen ouders en de ve-locatie/school. Ve-locaties en scholen zouden zich daarom bij laaggeletterde en laagtaalvaardige ouders moeten richten op het benutten en versterken van de bestaande vaardigheden en mogelijkheden van ouders. Activiteiten die binnen het bereik liggen van deze ouders omvatten onder andere het vertellen van verhalen, samen zingen, en het gebruik van apps met geanimeerde prentenboeken. Deze apps zijn vaak in meerdere talen beschikbaar, wat de toegankelijkheid voor meertalige gezinnen vergroot. Om effectief met anderstalige ouders te communiceren kunnen ve-locaties en scholen bijvoorbeeld informatie in meerdere talen aanbieden, vertaalapps of meertalige apps gebruiken of intermediairs of vrijwillige vertalers inzetten.

Ouders met een cultureel diverse achtergrond:

De Nederlandse cultuur, normen en waarden, worden vaak als standaard gehanteerd in de ve en het onderwijs. Het kan echter voorkomen dat deze standaard niet aansluit bij de leefwereld van ouders met een andere culturele achtergrond⁴, wat kan leiden tot misverstanden en verminderde betrokkenheid.

Het is belangrijk dat professionals in de ve en het onderwijs een open en onbevooroordeelde houding aannemen ten opzichte van ouders met diverse culturele achtergronden. Dit betekent dat zij zich

inspannen om toegankelijk en benaderbaar te zijn, zodat ouders zich vrij voelen om hun unieke ervaringen en perspectieven te delen. Onderzoek wijst uit dat gesprekken met ouders over gewoontes uit hun herkomstland bijdragen aan een betere afstemming tussen de thuissituatie en de omgeving in de kinderopvang of school (Hornby & Blackwell, 2018; Lusse & Van der Pluijm, 2023). Door actief te luisteren en oprechte interesse te tonen in de verhalen van ouders, kunnen professionals een sterke vertrouwensband en goede samenwerkingsrelatie met alle ouders opbouwen. Ve-locaties en scholen kunnen de interculturele communicatievaardigheden van hun medewerkers versterken middels kennisdeling en deskundigheidsbevordering en door te streven naar een divers personeelsbestand dat de leerlingpopulatie weerspiegelt. Als onderdeel van een bredere, inclusieve cultuur kan de ve-locatie of school ouderparticipatie versterken door activiteiten te organiseren die de diversiteit van de gemeenschap vieren, zoals het bereiden van gerechten uit verschillende culturen voor de kinderen in de ve-locaties of het organiseren van landenprojecten op school.

Ouders met een migratieachtergrond: Vluchtelingen, migranten en andere nieuwkomers zijn betrokken ouders, maar blijken vaak andere verwachtingen en behoeften te hebben (Anthony-Newman, 2019). Er kan sprake zijn van culturele verschillen, taalbarrières en mogelijke trauma's bij zowel de ouders als de kinderen. Dat vraagt van professionals in de school en bij de ve-locatie om een responsieve houding met betrekking tot de thuistaal en culturele achtergronden van het gezin. Ouderbetrokkenheid biedt kansen voor ouders met een migratieachtergrond om vertrouwd te raken met de Nederlandse samenleving, om de rituelen en gewoontes in de kinderopvang en het onderwijs te leren kennen en contacten op te bouwen met andere ouders. (Lusse & Van der Pluijm, 2023).

⁴ voetnoot: Wanneer we spreken over een andere culturele achtergrond dan verwijzen we naar alle ouders die, al dan niet naast de Nederlandse cultuur, een andere culturele achtergrond hebben.

Inclusieve ouderbetrokkenheid

Werkende ouders: Organiseer (online) activiteiten voor ouders op flexibele tijden zodat deze ook toegankelijk zijn voor werkende ouders.

Vaders: Professionals in de zorg, opvoeding en onderwijs gaan er nogal eens automatisch vanuit dat moeders het eerste aanspreekpunt zijn. De rol van vaders zien zij dan over het hoofd. En dit terwijl vaders evengoed een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van hun kinderen. Vaders en moeders spelen en communiceren op hun eigen, verschillende manieren met hun kind (Asgharpour & Kashani, 2021; Jeynes, 2016; Saris et al., 2023). De communicatie en aanpakken moeten zich daarom ook op vaders richten. Om het hardnekkig patroon, waarbij de moeder gezien wordt als aanspreekpunt, te doorbreken zijn er vaderspecifieke programma's die de meerwaarde van vaders erkennen en versterken. Deze programma's kunnen de betrokkenheid van vaders vergroten en hen aanmoedigen om actief deel te nemen aan de opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen (Amodia-Bidakowska et al., 2020; Lamb, 2010; Panter-Brick et al., 2014). Er bestaan organisaties die zich richten op het vergroten van vaderbetrokkenheid en het adviseren van onderwijs- en opvanginstellingen hierover.

5 Verder lezen

- Handreiking: 'Samenwerken met alle ouders in de vve'
<https://goab.eu/media/2j2dvemi/handreiking-ouders-vve-goab.pdf>
- De stem van ouders voor succesvolle samenwerking
<https://sardes.nl/wp-content/uploads/2022/10/Sardes-Special-22-de-stem-van-ouders.pdf>
- Brochure Brugfunctionaris op school
www.gelijke-kansen.nl/brugfunctionaris
- De Staat van Ouders 2024
<https://oudersenonderwijs.nl/wp-content/uploads/2024/04/DeStaatvandeOuder202416april01-gecomprimeerd.pdf>
- Gereedschapskist voor ouderbetrokkenheid - Hogeschool Rotterdam
www.hogeschoolrotterdam.nl/onderzoek/projecten-en-publicaties/talentontwikkeling/gereedschapskist
- Databank Effectieve Jeugdinterventies - Nederlands Jeugdinstituut
www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies
- Lokale Educatieve Agenda (LEA)
<https://delokaleeducatieveagenda.nl/>
- Toolbox Ouderbetrokkenheid - PO-Raad
www.poraad.nl/toolbox-ouderbetrokkenheid
- Informatie over digitale prentenboeken en leesvaardigheid
www.kinderopvangtotaal.nl/digitaal-prentenboek-stimuleert-leesvaardigheid-2
- Ouderbetrokkenheid: Van informeren naar samenwerken 2022
www.onderwijskennis.nl/kennisbank/ouderbetrokkenheid-en-onderwijskansen
- Ruimte geven aan superdiversiteit in ouderbetrokkenheid & oudercommunicatie
www.lowan.nl/wp-content/uploads/2024/06/Poster-3-Ouderbetrokkenheid-en-communicatie-Meertaligheid-Frederike-Groothoff.pdf
- Samenwerken met ouders aan de ontwikkeling van het kind
www.onderwijskennis.nl/kennisbank/ouderbetrokkenheid-en-onderwijskansen

6

Gebruikte bronnen

- Agirdag, O. (2022). *Onderwijs in een gekleurde samenleving*.
- Agirdag, O., & De Leersnyder, J. (2024). *Against the odds: predictors of academic success and excellence in majority-minority schools*. *School Effectiveness and School Improvement*, 35(3), 273-297.
- Amodia-Bidakowska, A., Laverty, C., & Ramchandani, P. G. (2020). *Father-child play: A systematic review of its frequency, characteristics and potential impact on children's development*. *Developmental Review*, 57, 100924.
- Anthony-Newman, M. (2019). *Parental involvement of immigrant parents: a meta-synthesis*. *Educational Review*, 71(3), 362-381.
- Asgharpour, H., & Kashani, F. L. (2021). *The Father's Role in Parenting: a Comparison of Different Cultures and Psychological Perspectives*. *Men's Health Journal*, 6(1), e1-e1.
- Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M., & Oolbekkink-Marchand, H. W. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen*. Nijmegen: BSI/Radboud Docenten Academie, Radboud University Nijmegen.
- Blok, H., Fukkink, R., Gebhardt, E., & Leseman, P. (2005). *The relevance of delivery mode and other programme characteristics for the effectiveness of early childhood intervention*. *International Journal of Behavioral Development*, 29(1), 35-47. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1080/01650250444000315>
- Boonk, L., Gijsselaers, H. J., Ritzen, H., & Brand-Gruwel, S. (2018). *A review of the relationship between parental involvement indicators and academic achievement*. *Educational Research Review*, 24, 10-30.
- Bourdieu, P. (2011). *The forms of capital (1986)*. In I. Szeman & T. Kaposy (Eds.), *Cultural theory: An anthology* (pp. 81-93). Wiley-Blackwell.
- Bouwmeester, A. (2023). *Ervaringen van Ouders en Leerkrachten op Scholen met Cultureel Diverse Populaties met betrekking tot het Stimuleren van Ouderbetrokkenheid: Een Systematische Literatuurreview* (Doctoral dissertation).
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Checa, P., & Abundis-Gutierrez, A. (2017). *Parenting and Temperament Influence on School Success in 9-13 Year Olds*. *Frontiers in Psychology*, 8, 543.
- Checa, P., & Abundis-Gutierrez, A. (2018). *Parenting styles, academic achievement and the influence of culture*. *Psychology and Psychotherapy: Research Study*, 1(4), 1-3.
- Crozier, G., & Davies, J. (2007). *Hard to reach parents or hard to reach schools? A discussion of home-school relations, with particular reference to Bangladeshi and Pakistani parents*. *British Educational Research Journal*, 33(3), 295-313.
- Day, S. (2013). *Terms of engagement" not "hard to reach parents*. *Educational Psychology in Practice*, 29(1), 36-53.

Gebruikte bronnen

- Denessen, E. (2019). *The Netherlands. Parental involvement in the Netherlands*. In A. Paseka & D. Byrne (Eds.), *Parental involvement across European education systems: Critical perspectives*. Routledge.
- Dearing, E., Kreider, H., Simpkins, S., & Weiss, H. B. (2006). *Family involvement in school and low-income children's literacy: Longitudinal association between and within families*. *Journal of Educational Psychology*, 98, 653–664.
- Dearing, E., McCartney, K., Weiss, H. B., Kreider, H., & Simpkins, S. (2004). *The promotive effects of family educational involvement for low-income children's literacy*. *Journal of School Psychology*, 42, 445–460.
- Desforges, C. & Abouchar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: A literature review*. Department for Education and Skills. <https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/6305>
- Driessen, G. (2013). *Naar een optimalisering van voorschoolse educatie*. Beleid, stand-vanzaken, aangrijpingspunten. ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.
- Driessen, G. (2021). *Parental involvement: types and effects*. 114(1), 7-29.
- Emmelot, Y. (2013). *Educatief partnerschap realiseren: Opbrengsten van begeleiding door FORUM op drie scholen van Agora in Zaandam*. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.
- Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Routledge.
- Fisher, Y. (2016). *Multi-dimensional perception of parental involvement*. *Universal Journal of Educational Research*, 4(2), 457-463.
- Formoso, D., Gonzales, N. A., Barrera, M. & Dumka, L. E. (2007). *Interparental relations, maternal employment, and fathering in Mexican American families*. *Journal of Marriage and Family*, 69, 26-39.
- Goodall, J. (2017a). *Narrowing the achievement gap: Parental engagement with children's learning*. Routledge.
- Goodall, J. (2021b). *Parental engagement and deficit discourses: Absolving the system and solving parents*. *Educational Review*, 73(1), 98-110.
- Goodall, J., & Vorhaus, J. (2011c). *Review of best practice in parental engagement*. Department for Education.
- Halgunseth, L. (2009). *Family engagement, diverse families, and early childhood*. *Young Children*, 64(5), 56-58.
- Hoogeveen, K., Versteegen, H. & Spierenburg, A. (Eds.). (2017). *De stem van ouders voor succesvolle samenwerking*. Sardes Special 22. Utrecht: Sardes.
- Hoover-Dempsey, K.V. & Sandler, H.W. (2005). *Final performance report for OERI Grant 3 R305T010673. The social context of parental involvement: a path to enhanced achievement*. Vanderbilt University. <https://ir.vanderbilt.edu/bitstream/handle/1803/7595/OERIIESfinalreport032205.pdf>
- Hornby, G., & Blackwell, I. (2018). *Barriers to parental involvement in education: an update*. *Educational Review*, 70(1), 109–119.
- Iliás, M.A.H., Willemen, A.M., Dobber, M., Pels, T., Oosterman, M. & Schuengel, C (2016). *Een schoolleergemeenschap met leerkrachten en ouders: Samenwerken aan het verbeteren van educatief partnerschap*. *Pedagogiek*, 12(3), 307-337.

Gebruikte bronnen

- Inspectie van het Onderwijs (2024). *De kwaliteit van de vroegschoolse educatie*. www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2024/09/09/de-kwaliteit-van-de-vroegschoolse-educatie
- Inspectie van het Onderwijs (2021). *Onderzoekskader 2021- voor het toezicht op de voorschoolse educatie en het primair onderwijs*. Versie per 1 augustus 2024.
- Jehoul, A., Beunen, S., Hamers, N., Schiepers, M., Van den Branden, K., Pulinx, R., ... Vantieghem, W. (2023). *Taalkrachtige partnerschappen tussen scholen en ouders. Een onderzoek naar productieve interventies voor thuisbetrokkenheid*. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.
- Jaynes, W. H. (2016). *Meta-Analysis on the Roles of Fathers in Parenting: Are They Unique?* *Marriage & Family Review*, 52(7), 665-688.
- Kamal, S. S. L. A., Masnan, A. H., & Hashim, N. H. (2023). *A systematic literature review on levels and effects of parental involvement in children's learning*. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 12(3), 1253-1261.
- Kassenberg, A., & Petri, D. (2013). *Een brug tussen ouders en school: Eindrapportage brugfunctionarissen*. Hanzehogeschool Groningen.
- Kim, S. W. (2018). *How and why fathers are involved in their children's education: Gendered model of parent involvement*. *Educational Review*, 70(3), 280-299.
- Krijnen, E., van Steensel, R., Meeuwisse, M., & Severiens, S. (2022). *Aiming for Educational Partnership between Parents and Professionals: Shared Vision Development in a Professional Learning Community*. *School Community Journal*, 32(1), 265-300.
- Krijnen, E., Van Steensel, R., & Meeuwisse, M. (2020). *Ouderbetrokkenheid in de voor- en vroegschoolse educatie. Omgang met diverse oudergroepen en bevordering van duurzaamheid*. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Lamb, M. E. (Ed.). (2010). *The role of the father in child development (5th ed.)*. Wiley.
- Lusse, M. & van der Pluijm, M. (2023). *Handvat Samenwerken met ouders aan kansgelijkheid voor kinderen. Bedoeld als hulpmiddel voor scholen in het basis en voortgezet onderwijs bij het versterken van hun samenwerking met ouders. Gereedschapskist voor beter samenwerken met ouders*. Hogeschool Rotterdam.
- Mapp, K. L., & Kuttner, P. J. (2013). *Partners in Education: A Dual Capacity-Building Framework for Family-School Partnerships*. SEDL.
- Mesman, J. (2024). *Culturele normen en sensitiviteit*. *Pedagogiek*, 44(1), 40-53.
- Minke, K. M., Sheridan, S. M., Kim, E. M., Ryoo, J. H., & Koziol, N. A. (2014). *Congruence in parent-teacher relationships: The role of shared perceptions*. *The Elementary School Journal*, 114(4), 527-546.
- Musengamana, I. (2023). *A Systematic Review of Literature on Parental Involvement and Its Impact on Children Learning Outcomes*. *Open Access Library Journal*, 10(10), 1-21.
- O'Toole, L. (2017). *A bioecological perspective on parental involvement in children's education*. In *Conference Proceedings: The Future of Education*. (pp. 385-389).
- Oranga, J., Matere, A., & Nyakundi, E. (2023). *Importance and Types of Parental Involvement in Education*. *Open Access Library Journal*, 10(8), 1-9.

Gebruikte bronnen

- Otani, M. (2020). *Parental involvement and academic achievement among elementary and middle school students*. *Asia Pacific Education Review*, 21(1), 1-25.
- Panter-Brick, C., Burgess, A., Eggerman, M., McAllister, F., Pruet, K., & Leckman, J. F. (2014). *Practitioner review: Engaging fathers—recommendations for a game change in parenting interventions based on a systematic review of the global evidence*. *Journal of child psychology and psychiatry*, 55(11), 1187-1212.
- Pinquart, M. (2016). *Associations of Parenting Styles and Dimensions with Academic Achievement in Children and Adolescents: A Meta-analysis*. *Educational Psychology Review*, 28(3), 475-493.
- Portegijs, W., Cloin, M., Roodsaz, R. & Olsthoorn, M. (2016). *Lekker vrij!?* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/Atria.
- Severiens, S. (2014). *Professionele capaciteit in de superdiverse school*. (Oratiereeks; No. 497). Vossiuspers UvA. http://www.oratiereeks.nl/upload/pdf/PDF2011weboratie_Severiens.pdf
- Saris, I., Andriessen, I., & Cloin, M. (2023). *Gender-normen in de kinderopvang: Benaderen pedagogisch professionals vaders en moeders gelijk?*. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 26(3/4), 235-256.
- Şengönül, T. (2022). *A review of the relationship between parental involvement and children's academic achievement and the role of family socioeconomic status in this relationship*. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 12(2), 32-57.
- Symeou, L. (2007). *Cultural capital and family involvement in children's education: tales from two primary schools in Cyprus*. *British Journal of Sociology of Education*, 28(4), 473-487.
- Van der Linde, A., van Mulligen, R., Menheere, A., Oostdam, R., & Fukkink, R. (2019). *Leren samenwerken met ouders in een grootstedelijke omgeving*.
- Van der Pluijm, M. (2020). *At home in language. Design and evaluation of a partnership program for teachers with lower-educated parents in support of their young children's language development*. Open Universiteit en Hogeschool Rotterdam.
- Van Steensel, R., Fikrat-Wevers, S., Bramer, W., & Arends, L. (2019). *Stimulering van geletterdheid met ouder-kindprogramma's voor kinderen in achterstandssituaties. Een meta-analyse van effecten en werkzame elementen*. Stichting Lezen.
- Van der Vegt, A. L. (2020). *Thuisbetrokkenheid in VVE en primaire onderwijs*. NRO.
- Van der Vegt, D. A. L. (2021). *Ouderbetrokkenheid en onderwijskansen*.
- Walker, J. M., Wilkins, A. S., Dallaire, J. R., Sandler, H. M., & Hoover-Dempsey, K. V. (2005). *Parental involvement: Model revision through scale development*. *The Elementary School Journal*, 106(2), 85-104.
- Willemse, T. M., Vloeberghs, L., de Bruïne, E. J., & Van Eynde, S. (2016). *Preparing teachers for family-school partnerships: A Dutch and Belgian perspective*. *Teaching Education*, 27(2), 212-228.
- Yulianti, K., Denessen, E., Droop, M., & Veerman, G. J. (2020). *School efforts to promote parental involvement: the contributions of school leaders and teachers*. *Educational Studies*, 48(1), 98-113.

Colofon

Titel **Ouderbetrokkenheid: factsheet voor gemeenten**

Auteur **Yasamin Modhej en Inge Razenberg**

M.m.v. Paulien Muller en Heleen Versteegen

Datum **maart 2025**

Deze handreiking is een uitgave van het GOAB-Ondersteuningstraject voor gemeenten en aanbieders van Voorschoolse Educatie uitgevoerd door Oberon, Sardes, de CED-Groep en de brancheorganisaties SWN, BMK en BK in opdracht van het ministerie van OCW.

